

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ali je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
. . . dvakrat . . . 14
. . . trikrat . . . 12
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka »Učiteljskega
Tovariša« izide dne 4. maja 1917.

Beseda o učiteljskem naraščanju.

Mnogo učiteljskihnikov je bilo vpo-
klicanih k vojakom, preden so dovršili
svoje študije. Jako važno je vprašanje,
kako naj se ti mladi tovariši, ko se vrnejo
z bojnega polja, vpelejo v šolsko službo,
da bodo mogli uspešno vršiti svoje zva-
nje. Mnogo učiteljskihnikov je napravilo
po dovršenem 3. letniku ali ko so obisko-
vali par mesecev 4. letnik vojno maturo.
Hospitirali so sicer na zavodu ali prakti-
čnih vaj, praktičnih nastopov niso imeli;
izostal je tudi pouk v specielni metodiki.
Njih strokovna izobrazba je popolnoma
nezadostna. V vojnem hrušču in trušču
se mnogo pozabi. Marsikateri vestni uči-
teljskišnik, ki je bil na zavodu zavzet za
svoj poklic in je kazal, da bo kedaj iz-
vršten vzgojitelj in učitelj, se ne bo vrnil
več k učiteljstvu, boječ se, da bi mu ne
spodletelo zaradi nezadostne strokovne
izobrazbe, temveč se bo posvetil vojaš-
kemu stanu ali si izvolil kako drugo stro-
ko. Pač se čuje večkrat: Ne branite mladi-
m učiteljem, ako hočejo zamenjati vo-
jaško suktnjo z učiteljskim jopičem, ker
bodo imeli v vojaškem stanu lepše in
brezskrbnejše življenje. Vse to je res!
Toda pomisliti moramo, da je učiteljski
stan najlepši in najvažnejši stan, ker uči-
telj vzgojuje mladino, najdražji zaklad in
up narodov. Zato kličemo mladim vpo-
klicanim učiteljem, ki imajo veselje do
učiteljskega stanu: Ostanite v naših vr-
stah! Saj tudi v te posije prejalislej žarko
solnce lepših bodočih dni! Merodajni kro-
gi pa morajo skrbeti, da se izpopolni po-
manjkljiva strokovna izobrazba takih
mladih učiteljev. Prirede naj se po vojni
za mlade učitelje-vojake na državne
stroške daljši tečaj na sedežih učiteljskih,
kjer naj se pod vodstvom praktičnih uči-
teljev in profesorjev vpelejuje v šolsko
prakso. Deželna šolska oblast naj potem

namesti te učitelje na večrazrednih šo-
lah, kjer delujejo praktični učitelji in ne
na enorazrednicah, kjer so prepuščeni
samim sebi.

Vzgoja mladine in ljudskošolski pouk
silno trpi v tej dolgotrajni vojni. Mnogo
šol ima jako pomanjkljiv pouk. Ker so
bili učitelji ljudskih šol raznih kategorij
mobilizirani, jih večinoma nadomeščajo
mlade, neizkušene učiteljice. Učiteljice
novinke poučujejo in vodijo enorazred-
nice, učiteljice poučujejo na osemrazred-
nih deških ljudskih šolah. Poznamo osem-
razredno deško ljudsko šolo z več vspo-
rednimi razredi, kjer poučuje mlad za-
časni voditelj in vpokojen nadučitelj be-
gunec, sicer same učiteljice. Praktično
izkušen in več učitelj je včasih težko
kos 14, 15 letnim razposajenim dečkom,
kaj pa mlada, neizkušena učiteljica? Tudi
na enorazredno ljudsko šolo ne spada
učiteljica. Ne glede na vzgojo in pouk iz-
ročene ji šolske mladine je mlada uči-
teljica, polna živahnosti, veselja in radosti
ter vajena družabnega življenja pa zako-
pana v kaki zapuščenih gorski vasi najne-
srečnejše bitje pod božjim solncem. Vse
to se mora popraviti po vojni. Učiteljice
naj poučujejo na deških šolah, deške in
mešane ljudske šole naj se prepuste
moškim učiteljskim močem! Za ženska
ročna dela na mešanih šolah naj se na-
meščajo posebne učiteljice za ženska
ročna dela.

Nastane vprašanje, kje naj dobimo za
tako prenosno toliko moških učiteljskih
moči? Ze pred vojnjo je bilo veliko po-
manjkanje, po vojni bo to še občutnejše.
Skrbeti bo treba za čvrst moški učiteljski
naraščaj. V prvi vrsti je treba, da dr-
žava ali dežela poštno uredi učiteljske
plače. Kdor le more drugam, ne gre danes
na učiteljske, ker ve, da v učiteljskem
stanu prvih 10 službenih let ne zasluži
mesečno toliko, kolikor velja danes par
čevljev. Ako bo učiteljstvo dostojno pla-
čano, potem smemo zahtevati preosnovo
učiteljskih v tem smislu, kakor je naša
stara zahteva, namreč da se na uči-
teljske sprejme kandidat, če dovrši z
dobrim uspehom najmanj 4 razrede kake

srednje šole ali 4 razredno meščansko
šolo. Vzgoja na učiteljski naj se v svrhu
razširjenja pedagoško-znanstvene in pe-
dagoško-strokovne izobrazbe razširi na
6 let navzgor, navzdol naj se odpravijo
vsi pripravljalni tečaji; omogoči naj se
učiteljstvu nadaljevanje strokovnih študij
na vseučilišču, ki naj bo pa obvezno za
meščanskošolsko učiteljstvo. Le tem po-
tom bomo dobili učiteljski naraščaj, ki bo
kos svojim bodočim velikim nalogam,
naraščaj, ki bo v čast in ponos učiteljs-
kemu stanu, v srečo narodu in v blaginjo
splošnosti. Če se preosnuje učiteljska vz-
goja in izobrazba v tem smislu, ne bomo
več čuli od staršev malopridnih sinov
učiteljski stan omalovažujočih besed: Ker
neče moj sin nikjer dobro storiti, ga vpi-
šem na učiteljske v pripravljalni tečaj.
Tu se v resnici zbirajo večkrat elementi
dvomljive vrednosti. Dostojnost našega
stanu zahteva, da se naredi konec takim
razmeram! D.

Vojna.

CESAR NA SOŠKI FRONTI IN V
TRSTU.

Korespondenčni urad javlja dne 10.
t. m.: Cesar je v spremstvu šefa general-
nega štaba pl. Arza obiskal soško fronto
in Trst. Junaški branitelji proti Italiji bo-
do videli v dejstvu, da jih je cesar, odkar
je zasedel prestol, že drugi obiskal,
posebno pripoznanje njihovega, obču-
dovanje vsega sveta vzbujajočega de-
lovanja. Trst pa, ki ga je cesar
nenapovedano in nepričakovano ob-
iskal, bo v tem obisku spoznal zagoto-
vilo, da mu pod varstvom in dejanski
podpori vladarja vcvete blagoslova pol-
na prihodnost. Cesar je prišel v terek
zgodaj jutraj v Postojno, kjer sta ga
sprejela armadni zapovednik pl. Boro-
vič in kranjski deželni predsednik grof
Attems. Po daljšem razgovoru o vojaš-
kem položaju se je cesar s svojim spre-
mstvom in z armadnim zapovednikom od-
peljal na Opčine. Armada je to pokrajino

popolnoma premenila in jo obdelala. Ve-
lik vodovod preskrbuje vojaštvo prve li-
nije na celi fronti z vodo. Ta vodovod je
eden elementov naših zmag nad Cador-
novimi armadami. Tudi bivališča za vo-
jake in delavce itd. so nastala šele med
vojno. Cesar je z občudovanjem priznal
vse te naprave. Na potu na Opčino je ce-
sar razdelil mnogo odlikovanj in še po-
sebnost lepo odlikovanim izrekel svojo ce-
sarsko zahvalo. Med dekoriranci je po-
sebnost pozornost vzbudil oficirski namest-
nik nekega strelskega polka, ki mu krasi
prsa: bronasta, mala srebrna, velika sre-
brna in dvakrat podeljena zlata hra-
brostna svetinja. Ta podčastnik je bil
vedno eden najvrljših. Na soški fronti je
njegovu ime daleč naokrog znano. Ne-
šetokrat je iz lastne inicijative vdrl v
sovražne vrste, ubijal in razširjal strah,
razdil nasprotnikove obrambne naprave
in pripeljal ujetnike. Cesar mu je dal roko
in mu prisrčno mignil, ko je pri defiliranju
mimo prišel. Večina oficirjev in vojakov
imela je na čepicah krvavordeče našitke,
ki izpričujejo, kolikokrat je bil že kdo
ranjen. Armadni poveljnik je povedal o
oficirju, ki je bil že nad stokrat ranjen.
Cesar je obiskal tudi Trst, kjer je bil
navdušeno sprejet in se je potem peljal
na Prosek ter odtod v Vipavsko dolino,
čez Sedlo, Lokve v Čepovansko dolino
ter potem v Postojno, odkoder se je po-
noči odpeljal v Laksenburg.

RUSKI PORAZ OB STOHUDU.

Naše armade so osvojile v začetku
t. m. mostišče Tobol pri Stohodu. Ob tem
občutnem porazu so ujele naše čete 9500
mož, zaplenile 15 topov in do 150 strojnih
pušk in metalcev min in mnogo drugega
vojnega blaga.

FRANCOSKO BOJIŠČE.

Na zapadnem bojišču se bijeta sedaj
dve bitki: ena na prostoru med La Bas-
see in Croisillesom — severno in južno
Arrasa, druga na prostoru med Soisson-
som in okolišem Riponto — zahodno in

LISTEK

To in ono izza preteklih dni.

XII.

Pravijo, da je pamet boljša ko žamet.
Dober prijatelj pa je zaklad, ki odvaga
kupe zlata. A kot se zlato preizkusi v
ognju, tako se pravega prijatelja spozna
v — sili.

Mnogo imam znancev ter dosti po-
znam mi prijaznih ljudi, a prijatelja imam
le — dva. O njih sem prepričan, da zaslu-
žita to ime. Nju bodem imel v spominu,
dok živim.

Z enim teh prijateljev že nad 30 let
ne občujem osebno več. Prevelika raz-
dalja naju loči. A duševna vez naju vedno
spaja. Parkrat v letu se pogovoriva vsaj
pismeno. Še vedno tista ljubav tli do pr-
vega mi tega prijatelja v osrčju mojem
ter bode živo tlela še do konca mojih
dni . . .

Drugi prijatelj moj pa je prav v obli-
žju mojem. Z njim sem v živahnem oseb-
nem občestvu. On ve za vse tajnosti
moje, a jaz za njegove. Koliko to velja!

Učitelj brez pravega prijatelja je prav-
cata reva. Ze poklic njegov je tak, da
često rabi tolažbe, uteha, razvedrila in
podpore. — Slučaj v življenju vzročuje
mnogokaj, a ima tudi ob iskanju, odnosno
ob najdbi prijateljstva, svoj pomen.

Bilo je pred več ko dvajsetimi leti ob
nekem zboru naše »Zaveze«. Tačas sva
se vzpoznala, jaz in drugi prijatelj moj.
Srci ste se nama hitro ogreli. Želela in
hrepnela sva po času, ko bi nama bilo
možno skupno delovati na tistem kraju.
In res je došel ta čas čez nekaj let! . . .
Ni naju doslej še kaj razdvojilo. V vedni
slogi živiva in delava. . . . Mnogokaj sva
pretrpela zlega, a v medsebojni vztraj-
nosti sva dobojevala najtežje! Pa tudi pri-
jetnih doživljajev nama ni primanjkovalo.
To pa naju je spet le še ojačilo za nadaljni
življenski boj. . . . Pa ob strani prijatelja
je boj vsak — lahak. Ljubezen premore
tudi — najhuje!

Zato pa, sodrug moj mladi, poišči si
— prijatelja! Njega se potem odkeni z vse-
mi silami svojimi! Z njim delaj, trpi, se
veseli in bojuj! A glej, da se ne varaš!
Opreden bodi, predno se zaupno vdaš! A
ko najdeš, česar si zaželel, potem pa urno
po njem!

Da ste mi vrlo zdravi!

Slamoštev.

Andrej Rape — Mladini.

Pisanice.

Društvo za zgradbo Učiteljskega
konvikta v Ljubljani je izdalo in založilo
VI. zvezek Rapetovih zbranih spisov.
Lepo knjižico krasi 6 slik. Naroča se v
Učiteljski tiskarni in velja 1 K.

Zopet nova mladinska knjiga. Mnogo
knjižic je že izdalo in založilo »Društvo
za zgradbo učit. konvikta«. Koliko jih je
pa prijazno sprejela naša kritika? Koliko
je zares dobrih? Radi priznavamo, da
prihaja mnoga manj vrednega blaga na
književni trg, resnica je pa tudi, da je pri
nas kritika mladinskih spisov čisto eno-
stranska, malenkostna. Kar čez noč ne
morejo pisatelji premeniti svojih dose-
danjih manir, ki jih je javnost donedavna
celo hvalila. Kdo se ozira na mladinsko
literaturo drugih narodov ne samo sedaj
ob vojni, marveč tudi prej! Kako malo-
vredne stvari objavljajo nemški listi te
stroke in kako pridno molči pri nas tista
kritika, ko je treba pohvaliti dobro mla-
dinsko knjigo, osrčiti pisatelja, da ne o-
maga, marveč dobi pogum, razmahne pe-
roti ter se dviga više in više. Tako je bilo
pred vojno, tako je med vojno. Kako bo
po vojni, ni težko uganiti.

Vsak bo hvalil izdelke pristašev last-
ne politične stranke in strančice ter gra-
gal, uničeval nasprotnikove mladinske
publikacije, če so še boljše samo zato, ker
jih je spisal politični nasprotnik. Tako
bomo stali kot Lot in Abraham na levi in
desni strani Jordana — vsak s svojo
gorjačo.

Uredništva mladinskih glasil tožijo o
praznih miznicah in trde, da morajo pri-
občevati plodove take in tiste smeri, ka-
kor se jih jim pošlje. Dobrih delavcev je
vedno manj. Mlajši si nič prav ne upajo
na dan. Kdo se bo postavil v zasmech, da
mu bodo očitali — tiskarske pogreške.

Tovariš Andrej Rape ni med tistimi,
ki bi ga oplašilo tako ravnanje. Zvezek
za zvezkom njegovih del roma med svet.
On deluje nadalje na tistem, vstrajno. Zato
so njegove pesmi zares pesmi, spisi za
mladino zares tvarina, ki jo lahko pripo-
ročamo vsakomur. Vzemi, čitaj! Kar ti ne
ugaja, karaj in povej, kako meniš, da bi
bilo bolje, brez ironije, brez zafrkacije.
Taka kritika bo zidala in ne podirala.

V VI. zvezku Rapetovih pesmi ne
najdem nobene, ki bi ji bilo treba želeti
boljšega mojstra. V obliki se ne spuščam,
ker je tudi pesni glavno vsebina.

Vsebinski VI. zvezek je na 96 straneh
razdeljen v VII oddelkov. 6 pesmic je
ilustriranih z že znanimi podobiciami.

vzhodno Reimsa. Ob Aisni se je po dolgo-trajnem silovitem ognju pričel velik francoski sunek na 40 km široki napadalni fronti.

Z MEZOPOTAMSKEGA BOJIŠČA

V Mezopotamiji prodirajo Angleži proti mestu Samari ob Tigrisu severovzhodno od Bagdada. Samara je oddaljena v zračni črti od Bagdada 105 km. Ob enem prodirajo proti perzijskemu mestu Hanikinu, kjer so se združili z ruskimi četami, ki prodirajo tudi proti Samari. Na kavkaškem bojišču prodirajo Rusi od mesta Bitlisa proti staroslavemu turškemu mestu Mozul, nekdanj Ninive, v severni Mezopotamiji. Bitlisa je v zračni črti oddaljen od Mozula 250 km, ravnotoliko kakor Samara od Mozula. Na egiptovskem bojišču se pripravljajo Angleži na ofenzivo proti južni Palestini — proti Jeruzalemu.

ZEDINJENE DRŽAVE NAPOVEDALE NEMČIJI VOJNO.

Ameriški senat se je izrekel dne 2. aprila t. l. z 82 proti 6 glasovom za vojno z Nemčijo, dne 6. aprila mu je potem sledila reprezentantska zbornica, in sprejela isti predlog s 373 glasovi proti 50. Odslej se z veliko naglico pripravljajo na vseh mestih in krajih na vojno.

KUBA NAPOVEDALA NEMČIJI VOJNO.

Dne 11. aprila t. l. je izročil kubanski poslanik v Berlinu nemškemu tajniku za zunanje zadeve noto, v kateri sporoča, da prekine njegova vlada diplomatske zveze z Nemčijo ter se smatra z njo v vojnem stanju.

TURČIJA NAPOVEDALA ZEDINJENIM DRŽAVAM VOJNO.

Dne 12. aprila t. l. je prekinila Turčija diplomatske zveze z Zedinjenimi državami in izjavila, da se smatra v vojnem stanju z Ameriko.

PRELOM DIPLOMATIČNIH ZVEZ MED AVSTRIJO IN ZEDINJENIMI DRŽAVAMI

Dne 5. aprila t. l. je bilo naročeno avstro-ogrskemu veleposlaniku v Washingtonu grofu Tarnovskemu, da zahteva svoje potne liste in se vrne z osebnim poslaništvom na Dunaj, ako bi se ameriška reprezentantska zbornica pridružila sklepu senata in se izrekla za vojno z Nemčijo, kar se je takoj naslednje dni že zgodilo.

PRELOM MED BRAZILJO IN NEMČIJO.

Londonski listi so poročali iz Rio de Janeiro, da so diplomatske zveze med Brazilijo in Nemčijo pretrgane.

BOLGARIJA PREKINILA DIPLOMATIČNE ZVEZE Z ZEDINJENIMI DRŽAVAMI.

Reuterjev urad poroča iz Washingtona, da je Bolgarija prekinila zveze z Zedinjenimi državami.

Prvih 6 pesmic opeva predmete iz vojne, tudi snov za pesmi Orel in Ujetnik je vzletel z bojnih poljan. Vmes uči ded umuka, ki ga zavrne: Jaz bom mož. Ah, tja h kočii in Sirota vodita k materi. Potem se vrne pesnik sam z mehkiimi glasovi na grobove svojih roditeljev in sestrice v nadi, da bo tam gori vsem bolje. Prav!

V spomin (bele breze z ozeblimi mladikami ga spominjajo na mrtvo življenje. Jesensko solnce (ga vodi v misli v prihodnjo vigo), enako Zapoznelka. Znana je Aj, na okna. —

S to pesmico se začno najlepši umotvori mladinske literature zadnjih let: Ded odpro sedaj omaro, Dvigajo pete se, Tožila (Bosa mora iti po vseh nočni poti.) Tam v oblakih... (Bogek se mu je narodil, Bogek — lučka zlata.) Zima in pomlad, (Otrok si nazaj želi obeh.) Dan (kliče zemlji z zlato, da jo prihaja dramit, gret.) Pomlad (deklica s čarovno palico, ki vse oživlja.) Pozdrav pomladi (osivelega starca, ki se mu v oko prikaže solza, izšel jo je spomin gorjup...) Zvečer (nebesni sinček — solnce — vesla v biserne gradove, a zjutraj je bil sam nagnal zvezdice in luno spat.) Potoku (govori deklica, da je ne zvabi s seboj odtod, kjer vsak

BOLIVIJA PREKINILA DIPLOMATIČNE ZVEZE Z NEMČIJO.

Južno ameriška ljudovlada je prekinila diplomatske zveze z Nemčijo.

JUŽNA AMERIKA NA STRANI ENTENTE.

Braziljski poslanik je izjavil, da se bodo vse južno-ameriške ljudovlade pridružile Zedinjenim državam. S tem bi izgubila Nemčija 800.000 ton svojih trgovskih ladij.

V AMERIKI ZAPLENJENE LADJE.

Nemških ladij je bilo v severno-ameriških pristaniščih zaplenjenih 98 s 614.183 tonami, v južno-ameriških pristaniščih pa 122 ladij s 436.624 tonami; avstrijskih ladij je bilo zaplenjenih 22 z 102.703 tonami, skupaj 242 ladij z 1.153.510 tonami.

CENTRALNE DRŽAVE NUDIJO RUSIJI MIR.

Na izjavo začasne ruske vlade z dne 11. aprila t. l. glede ruskih vojnih ciljev sta ponudili Avstro-Ogrska in Nemčija Rusiji mir. Ali smo se s tem korakom naše države in njenih zaveznic kaj približali zagaljenemu miru, pokaže bližnja bodočnost.

SIMBOL.

Goriški svet, razjeden Kras — Simbol trpljenja in pa — nas. Kot vrbo ob potoku bolno, zapuščeno, boleti polno, objestni črv jo tam razjeda, mori in srce ji zaseda: Sovrag naš dom in nas napada in želo v dom in nas zabada — pekočo bol med nas prinaša, še grobom našim ne zanaša!

Pa vrba novo moč rodi, razjeden Kras naval drobi! Kot vrbe zeleno mladitje pomlaja materi obličje — življenje novo v svet zaklje, v rast zmagonosno se razvije: Tak dom naš nikdar ne omahne, sovražni — krepko — strup izpahne, sovrag — ko z mrežo nas prepreže, naš dom pa spretno jo razveže!

Goriški svet, razjeden Kras, Simbol boleti in pa nas. Zemlja ni naroda rodila, dežel nobena ga nosila: mu bog naklonil le trpljenje, ga v tugi vodil skoz življenje: Med Muro — Adrijo domuje, od nekdanj narod ta zdihuje, odtam, odtod sovrag pritiska, nebroj nadlog domovje stiska!

Le Habsburžanov mili rod — mu varuh vesti bil povsod! V okrilje njega je pribežal, nasilnež — ko na dom mu prežal, ko z rojstne grude ga izrival, v domovje smrtno ost porival: Zato cesarja se oklepa z vso vnemo njega duša lepa. Obama Bog daj zmago srečno — in Avstriji pa — slavo večno!

Josip Čonč.

mi glas o domu poje.) Luna (skriva bajke v krilih, poslušaj pesmi in hrani pravljice bednim in imovitim.) Pastirček (prosi dežja, da bo dosti kruha.) Velikonočno voščilo: (Ave! Kličejo poslanci z neba zvončku, vijoli in mladini — srečo dni veselih.) Zjutraj — zvečer — dve roži. Naj grem z njo! (sili otrok pastirček za prodano kravico.) Na polju (sreča deklica s cveticami splašenega zajčka, ki ne pozna cvetja, temveč le strah.) Pesem o kruhu (bo zanimala zlasti danes.) Ob nevihti, (ki gre tja, kamor hoče Bog.) Obsuši (Bog naj okopje nebes in ga umije v studeno vodo, potem jo pošlje v dežju še na zemljo.) Nagajivka (žarki, zvezdice, solnček, drobne ptice — vsi so deci bratci — vsi nagajivi.) Božično drevo (smreka, Božiču sporoči pozdrave, ko tod prispe.) Naročilo (dobi čudna ptička, naj gre na zemljo po zlato otroško dišico.) Igrale so se (zvezdice na nebu kot otroci, skrivale »slepa miška«, a siv oblak jih je videl in se zjokal nad nagajivim drobižem.) Vstajenje. (Deklici ozdravi na Velikonoč mati, ker je srčno prosila Boga za to.) Zimsko veselje (Jakec nese velikansko bombo, da jo postavi na pleča sneženega moža, ki ga pa gotovo prej prežene solnce s toplimi žar-

UPLENJEN GROB.

Goriški cvet, planinski raj — Bog domovini daj nazaj! Tam slavec njen goreč počiva, grob vir usahlj — solz — zakriva, v življenju pesnik jih pretakal, nad tužno domovino plakal — v morja bolesti — ko jo gledal — usode njene se zavedal — jo branil z mehkiimi rokami — ji klical: ljubim te s solzami!

Kot list na vrbi — trepetal, za dom — neurja — se je bal: Ko videl je že na obzorju ob sinjem Adrijskem morju sledove vojnega potresa, ki svet vesoljni zdaj pretresa... Zatekal se k planinski Soči, naročal ji v molitvi vroči: nevihte groza ko prihruje — naj njega mili dom rešuje!

Ki — z duše dna bil domu vdan — naj v smrti Lahu bo izdan?... On, ki v ljubezni-dom objemal, življenja moč od tam zajemal, edina slast — ki jo užival: domovja čar — v srce da vlivaj! Kot zarja čisto domotožje mu krčilo srce je ožje: Na rojstni raj — on kadarkoli ozrl se v osameli boli!

Otmi ga Bog — iz laških rok, naj prost bo — pesniški prerok! Usliši naše prošnje vroče: Usmili se — krvave Soče, razjasni njeno spet valovje, pomiri Adrije vodovje, odvrni Lahe silovite: »Sovražnike domú srdite« — in v miru vse se bo objelo — domovje Tebi hvalo pelo!

Josip Čonč.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Franc Klinar, nadučitelj v p. v Ljubljani, 6 K; Marija Rupnikova, c. kr. učiteljica v Idriji, 8 K; mala šolarska prireditelj v Gradacu, 31.76 K; ljudska šola na Jesenicah nabrala v mesecu maju 1916 za »Rdeči križ« 1038 K; ista šola nabrala v milodarnih dneh od 4.—8. oktobra 1916 504 K; tedenska prisp. zbirka na tej šoli v letu 1916:

meseca februarja	16.24 K
« marca	54.02 «
« aprila	91.23 «
« maja	46.25 «
« junija	30.— «
« julija	35.67 «
« decembra	20.37 «
Skupaj	293.78 K

Marija Widrova, učiteljeva soproga v Ljubljani, 4 K; Anton Čadež, katehet v Ljubljani, 20 K; Evgen Legat, katehet v Ljubljani, 10 K; skupaj 1915.54 K.

V zadnji številki izkazanih 268.658.24 K Danes izkazanih 1.915.54 «

Doslej nabranih 270.573.78 K

V. VOJNO POSOJILLO.

Mestna hranilnica v Radovljici, kjer sodeluje tovariš Ivan Šega kot hranilnični ravnatelj, 500.000 K.

V zadnji številki izkazanih 6.946.257 K Danes izkazanih 500.000 «

Skupaj V. vojno posojilo 7.446.257 K

SREDNJE ŠOLE.

Evgen Jarc, c. kr. prof. in državni poslanec v Ljubljani, 25 K; dr. Gvidon Sajovic, c. kr. profesor v Ljubljani, 3 K; Jos. Wester, c. kr. profesor v Ljubljani, 25 K; skupaj 53 K.

Doslej izkazanih 46.764.98 K Danes izkazanih 53.— «

Skupaj 46.817.98 K

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«: Za »Rdeči križ« itd. 270.573.78 K III. vojno posojilo 278.848.69 « IV. vojno posojilo 2.761.038.— « V. vojno posojilo 7.446.257.— « Srednje šole 46.817.98 «

Končna vsota 10.803.535.45 K

Slovenska šolska matica.

Kakor na vseh poljih človeškega umovanja, tako bo tudi na pedagoškem polju svetovna vojna povzročila velike preobrate. Že sedaj se nam kažejo novi vidiki in novi cilji ter se nam odpirajo nova pota k tem ciljem. Vedno bolj spoznavamo na pravno in nabožno podlago se opirajoči značajnost kot edini, pravi in zanesljivi smoter vsake vzgoje. Od nje je zavisna srečna bodočnost ne samo poedinca, ampak tudi družbe, ki vanjo spada posameznik; obitelji, naroda, cerkve, države in nazadnje vsega človeštva. In baš ta vzvišeni, ta idealni smoter doseči ali se mu vsaj približevati, postaja od dne do dne težavnejše, ker nam svetovna vojna s svojim krutim nastopanjem dela na vse strani zapreke in težave.

Sveta dolžnost vsakega očeta in vsake matere, ki ljubita svoje otročiče, vsakega iskrenega rodoljuba, ki je vdan svojemu narodu, vsakega prepričanega kristjana, ki resnično ravna po naukih svoje vere, vsakega požrtvovalnega državljanca, ki pričakuje samo v mogočni Avstriji srečno bodočnost svojega naroda, in nazadnje vsakega ljudomilega človeka sploh, ki zaupa na zmago višjih človeških idealov, je, da z vsemi močmi podpira vsako resno stremiljenje za najvišjimi smotri resnično vzorne vzgoje najširših slojev ljudstva.

Slovenska Šolska Matica si je zastavila nalogo z vsemi močmi gojiti teoretično in praktično pedagogiko, ki nam kaže pot, po kateri se približujemo kolikor je to sploh mogoče, najvišjim smotrom človeške vzgoje. Baš v sedanji dobi se ji stavi najtežavnejše naloge, baš sedaj je treba zbrati vse moči, ki vedejo do tega visokega cilja. In baš sedaj se ji ta naloga najbolj obtežuje. Pred vsem bi rabila sedaj največ gmotnih sredstev: naspotno pa se ji krči iz obče znanih vzrokov število članov in torej se krčijo tudi njeni dohodki. Ali je to res neobhodno potrebno? Slabi časi? Gotovo. Nihče ne dvc i, časi so težavni, zelo težavni. Toda: 4 K na leto! Ne veliko več kot en vinar na dan. Ali je res nemogoče, ta mali dar položiti lastni izobrazbi, občni kulturi, domovini na oltar?

Naša prošnja velja v prvi vrsti učiteljstvu, učiteljem in učiteljicam, naj postavijo vse moči, naj agitirajo in ne mirujejo, dokler ne bo vsaka šola, vsak

gredo, blago done. Ob vsaki priliki lahko sežeš po primerno kitico ter jo daš otrokom, naj se jo nauče. Veliko bo veselje staršev in hvaležne dece, ko bo Rapetova kitica posredovala ljubezen v družinah.

Če primerjamo večino teh pesmic z mladinskimi plodovi Župančičeve muze, smelo trdimo, da lahko korakajo poleg njih v slovenski svet. Tu ni vodenosti, prisilnega rimovanja, ne praznih besed, kakor jih nima Župančič. Sardenko je bil včasih dober. Za njim in Župančičem jo ubirajo: Gorenjko, Žgur, Vandot in dr. Rape je morda obdržal staro obliko, napredoval pa je z duhom časa glede predmeta, in to ga dela modernega.

To nam kaže današnji zvezek, ki je pomnožil mladinsko književnostno zgradbo za lep kamen — navzgor. Naj sprejme kritika knjigo kakorkoli, Rapetu se je ni treba sramovati, kakor se je ni doslej še nikoli. Kritika naj omenja bistvene napake, pa ne lepali, potem jo bomo vpoštevali ter smatrali resno sotrudnico na polju lepe umetnosti.

Zato kličemo: Pojdite, Pisanice, v pisani slovenski svet in oznanujte povsod evangeliji, ki vam ga je vdahnil vaš mojster, evangelij ljubezni.

Poslednji oddelek obseza čestitke: Deca ob godovnih dneh staršev. Tudi prvo pesem kot uporabno deklamovanko »Pod božičnim drevescem« bi uvrstil v ta oddelek. Pesmi vse gladko